

RPO-706023/12

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH
WPL 2013-03-11 MC
ZAL. NR 1539/134

MINISTER SKARBU PAŃSTWA

MSP/DRiR-GD-561-273/12(DRiR/659/13)MD

Warszawa, dnia 07 marca 2013 r.

Pani
Irena Lipowicz
Rzecznik Praw Obywatelskich

W odpowiedzi na wystąpienie Pani Rzecznik z dnia 23 października 2012 roku (znak: RPO-706023-IV/12/MC) przekazane przez Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów przy piśmie z dnia 30 października 2012 roku, dotyczące problemu reprivatyzacji, wyjaśniam, co następuje.

Rozumiejąc potrzebę uregulowania kwestii związanych z nacjonalizacją mienia, w 2008 roku Minister Skarbu Państwa przygotował projekt ustawy o świadczeniach pieniężnych przyznawanych niektórym osobom, których dotyczyły procesy nacjonalizacji. Projekt ten przewidywał przyznanie świadczeń pieniężnych o charakterze symbolicznym (ex-gratia) osobom, których dotyczyły procesy nacjonalizacji przeprowadzone na podstawie wydanych w latach 1944 – 1962 dekretów PKWN i ustaw uchwalonych przez Sejm PRL. Jednakże zgodnie z przedstawioną przez Ministra Finansów analizą dotyczącą wpływu wejścia w życie projektowanej regulacji na przyrost długu sektora finansów publicznych, popartą stanowiskiem Eurostatu, wejście w życie projektowanych rozwiązań wiązałoby się z istotnym skokowym wzrostem długu publicznego i groźbą przekroczenia przez Polskę określonego ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych ograniczenia branego pod uwagę przy ustalaniu relacji państwowego długu publicznego do PKB, tj. progu 55%.

Z uwagi na wskazane powyżej wnioski płynące z analizy finansów publicznych Państwa, podjęta została decyzja, że projekt ten nie będzie kierowany do Sejmu ubiegłej kadencji.

Wydaje się zatem, iż ewentualna kontynuacja prac w tym zakresie winna być uzależniona od wskaźników ekonomicznych świadczących o dobrej kondycji gospodarczej kraju oraz możliwości wyasygnowania na realizację ustawy zakładanych projektem kwot przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa finansów publicznych Państwa.

Odnosząc się do przedstawionych przez Panią Rzecznik wątpliwości w zakresie braku informacji, co do oszacowania kosztów, jakie aktualnie ponosi budżet Państwa z tytułu realizacji roszczeń reprivatyzacyjnych dochodzonych w indywidualnych postępowaniach administracyjnych i sądowych informuję, iż odszkodowania w powyższym zakresie finansowane są ze środków państwowego funduszu celowego pn. Fundusz Reprivatyzacji. Wypłaty z Funduszu dokonywane są na podstawie tytułów prawnych, tj. prawomocnych wyroków i ugód sądowych oraz ostatecznych decyzji administracyjnych przedstawionych przez organy reprezentujące Skarb Państwa we właściwym postępowaniu. Łącznie z w/w tytułów od 2001 roku, tj. od początku istnienia Funduszu Reprivatyzacji, do końca 2012 roku z jego środków wypłacono odszkodowania na rzecz 2 726 osób fizycznych oraz 63 osób prawnych na łączną kwotę 1,1 mld zł. Planowane wydatki Funduszu Reprivatyzacji określone są w rocznym oraz wieloletnim planie finansowym, w oparciu o zbiorczą wartość szacunkowych wypłat odszkodowań przekazaną przez poszczególne organy administracji rządowej. Zgodnie z planem finansowym Funduszu Reprivatyzacji na lata 2013-2016, planowane w tym okresie wydatki Funduszu wyniosą średnio 720,7 mln złotych rocznie. W ramach tej kwoty zarezerwowano środki na wypłaty odszkodowań z tytułu bezprawnej nacjonalizacji mienia, ale także na pokrycie kosztów postępowania sądowego. W celu zobrazowania wielkości kosztów sądowych pokrywanych z Funduszu Reprivatyzacji informuję, iż łączna kwota środków wypłaconych z tego tytułu w 2011 r. wyniosła około 1,2 mln złotych.

W kontekście poruszonej przez Panią Rzecznik kwestii skutków finansowych wynikających z braku regulacji ustawowej w zakresie reprivatyzacji wyjaśniam, iż w ramach istniejącego Funduszu Reprivatyzacji, w perspektywie najbliższych lat w pełni zabezpieczono środki na realizację zobowiązań z tytułu prowadzonych postępowań w oparciu o przepisy prawa administracyjnego i cywilnego.

Co jednak najistotniejsze, nawet w przypadku uchwalenia ustawy regulującej kwestie znacjonalizowanego mienia, nadal konieczne byłoby zabezpieczenie w budżecie Państwa środków na wypłaty odszkodowań na rzecz osób podnoszących roszczenia reprivatyzacyjne, które nie skorzystałyby z drogi ustawowej. Nie ma bowiem prawnych możliwości zamknięcia

sądowej drogi dochodzenia roszczeń reprivatyzacyjnych w drodze ustawy, gdyż stanowiłoby to naruszenie konstytucyjnego prawa do sądu. Z tego punktu widzenia przyjęcie ustawy wiązałoby się z dodatkowymi, od dotychczas ponoszonych, kosztami po stronie budżetu Państwa.

W zakresie podniesionej przez Panią Rzecznik sprawy postępowań prowadzonych przeciwko Polsce przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w związku z roszczeniami dawnych właścicieli lub ich spadkobierców z tytułu nacjonalizacji mienia informuję, iż Ministrowi Skarbu Państwa znane są dwa tego typu przypadki, tj. skargi: *Pikielny i Inni przeciwko Polsce* (nr 3524/05) oraz *Ogórek przeciwko Polsce* (nr 2849/03) dotyczące zarzutu naruszenia prawa do ochrony mienia (art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności) na tle braku odszkodowania za mienie przejęte na podstawie dekretu z dnia 3 stycznia 1946 roku *o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej*, które to odszkodowanie było przewidziane w art. 7 tego dekretu. W tym miejscu należy podkreślić, iż w jednej z przedstawionych powyżej spraw niezależnie od złożonej skargi do ETPC następcy prawni dawnych właścicieli wystąpili również na drogę postępowania cywilnego przed polskimi sądami powszechnymi z powództwem przeciwko Skarbowi Państwa o wypłatę odszkodowania w związku ze stwierdzeniem nieważności orzeczenia o przejęciu mienia na własność Państwa. W wyniku prowadzonego postępowania prawomocnym wyrokiem sądu zasądzone zostało odszkodowanie z w/w tytułu, które w kwietniu br. zostało zrealizowane z Funduszu Reprivatyzacji.

Poruszony przez Rzecznika Praw Obywatelskich problem ustawowego uregulowania kwestii związanych z nacjonalizacją mienia nie odnosi się tylko do obywateli polskich, ale jak wskazuje Minister Spraw Zagranicznych również obcych misji dyplomatycznych. Minister Spraw Zagranicznych zwraca uwagę na problem nieuregulowanego stanu prawnego nieruchomości obcych misji dyplomatycznych objętych dekretem z dnia 26 października 1945 r. *o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy* (tzw. „Dekret Bieruta”). Niektóre misje dyplomatyczne przez szereg lat umacniane były w przekonaniu, że są pełnoprawnymi właścicielami nieruchomości, które nierzadko zostały przez nie nabyte jeszcze przed II wojną światową. Zgodnie ze stanowiskiem Ministra Spraw Zagranicznych sposób, w jaki na mocy „Dekretu Bieruta” przeprowadzono nacjonalizację nieruchomości dyplomatycznych stoi w sprzeczności z powszechnie obowiązującymi zasadami prawa międzynarodowego. Oczywistym jest również fakt, iż taka sytuacja stawia Polskę w złym świetle na arenie międzynarodowej oraz utrudnia stosowanie zasady wzajemności wyrażonej

w art. 61 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2004 r., Nr 261, poz. 2603).

Podsumowując, wskazać należy, iż w obecnym stanie prawnym osoby – lub ich spadkobiercy – które doznały uszczerbku na mieniu w wyniku procesów nacjonalizacyjnych przeprowadzonych przez Państwo Polskie w latach 1944 – 1962, posiadają możliwość dochodzenia roszczeń z tego tytułu poprzez ustalenie czy decyzja o przejęciu mienia została wydana niezgodnie z ówczesnie obowiązującym prawem. Osoby te korzystają ze swoich praw i tego typu postępowania toczą się przed właściwymi organami oraz sądami powszechnymi.

Mikołaj Budzanowski

Do wiadomości:

1. Sekretariat Prezesa Rady Ministrów (dot. pisma znak: SDT-211-6(2)/12/GG)
2. A/a